

Jubilejní almanach Jednoty čs. matematiků a fyziků 1862–1987

Vilém Mádr

K třiceti letům ostravské pobočky JČSMF

In: Libor Pátý (editor): Jubilejní almanach Jednoty čs. matematiků a fyziků 1862–1987. Sestavil Libor Pátý k sto dvacátému pátému výročí Jednoty. (Czech). Praha: Jednota čs. matematiků a fyziků, 1987. pp. 157–169.

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/401938>

Terms of use:

© Jednota českých matematiků a fyziků

Institute of Mathematics of the Czech Academy of Sciences provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This document has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://dml.cz>

K TŘICETI LETŮM OSTRAVSKÉ POBOČKY JČSMF

Vilém Mádr

Na území, patřícím nynější ostravské pobočce, působili i dva ze zakladatelů Jednoty československých matematiků a fyziků, a to Hugo Pavlík a Josef Lošťák.

Mezi členy Spolku pro volné přednášky z matematiky a fyziky byl Josef Lošťák přijat na základě řešených úloh už dne 28. 3. 1862. V letech 1862—1863 byl jeho jednatelem a v letech 1863—1864 předsedou. Jeho činnost dobře charakterizují slova [1]: „*Po odchodu předsedy Lošťáka v říjnu 1864 začíná život spolkový ochabovati, mizí hloubka a vědecká opravdovost schůzí.*“ Josef Lošťák byl také prvním, kdo měl ve Spolku první přednášku v českém jazyce. Působil potom jako učitel Ústavu pro vzdělávání učitelů v Příboře a od roku 1872 jako zemský školní inspektor na Moravě. Zemřel v roce 1909.

V publikaci [1] je možno se dočíst i o dalších funkcionářích Jednoty. Mezi zakládající členy patřil sbor profesorů gymnázia v Přerově (od roku 1874), František Jansa, školní rada a ředitel české zemské reálné školy v Lipníku (od roku 1901), Jan Kovařík, profesor v Olomouci (od roku 1873). Dalších šest zakládajících členů Jednoty působil v Příboře, Opavě, Přerově, Místku; k nim se řadí též knihovny v Místku, Moravské Ostravě, Olomouci, Opavě a v Polské Ostravě. Ve správním roce 1910—1911 měla ostravská oblast na venkově jednatele — profesory reálek a gymnázií — v Hranicích (Alois Bezloja), Lipníku (Jan Schüller), Místku (Antonín Graupner), Mor. Ostravě (Jiří Nerád), Opavě (dr. Marian Haas) a Příboře (Josef Kálal). O další činnosti Jednoty na Ostravsku chybějí doklady, proto je možné se odpovědně zabývat zdejším působením matematiků a fyziků až v období těsně před vznikem pobočky.

Ostravská pobočka JČMF byla založena v roce 1956. Před zahájením činnosti byl sestaven přípravný výbor, v němž byla promyšlena náplň její práce. Pracovali v něm doc. Josef Andrys, doc. Jindřich Mikeska, prof. Václav Štěpánský a Oldřich Lanta, Oldřich Tomeš a František Živný,

středoškolští profesoři. Zpočátku se činnost pobočky soustředila na pořádání přednášek z matematiky a fyziky pro členy Jednoty. Jednou v měsíci tak mohli členové pobočky vyslechnout výklad o moderních metodách a seznámit se s novinkami v matematice a fyzice. Jako pomoc pro studující byly konány semináře pro dálkové studium z matematiky a fyziky. Pobočka rozvíjela úzkou spolupráci s Krajským výborem Matematické olympiády (MO); zajišťovala zejména přednášky pro řešitele MO a podílela se na novém způsobu odměňování vítězů formou účasti na prázdninovém soustředění, což se praktikuje dodnes. V roce 1959 pořádala Krajskou konferenci o situaci ve vyučování matematice za spoluúčasti školské správy. Významná byla dále autorská spolupráce na nových středoškolských učebnicích z matematiky a deskriptivní geometrie, na nichž pracovali J. Andrys, O. Landa a F. Živný [2, 3].

Pobočka v Ostravě pořádala významné konference, semináře a přednášky přesahující rámec její působnosti. Velký význam mělo např. uspořádání konference o nomogramech s unárním polem v listopadu 1964. Iniciátorem konference s mezinárodní účastí a jejím hlavním organizátorem byl prof. Václav Štěpánský, v té době předseda ostravské pobočky.

V období 1965—1966 přijali pozvání k přednáškám v Ostravě zahraniční odborníci. Prof. Stanislaw Glüksmann z Vysoké školy pedagogické v Katovicích proslovil dne 23. 4. 1965 přednášku na téma „Ferro a anti-ferroelektrika a jejich vlastnosti“, prof. Tadeusz Dlotko z téže školy přednášku „Vlastnosti řešení diferenciálních rovnic 2. řádu“ dne 14. 1. 1966 a prof. István Cornides z Maďarska přednášku „Nejnovější výsledky hmotové spektrometrie“ dne 24. 11. 1966 [2].

V letech 1964—1966 se členové pobočky věnovali organizaci kursů určených zejména pro pracovníky v průmyslu. Kurs „Statistika a její praktické použití“ byl uspořádán V. Štěpánským pro pracovníky n. p. Tesla Rožnov p. Radhoštěm. Uskutečnil se v období leden až květen 1964 a odeznělo na něm 24 přednášek (přednášel J. Mikeska). Programování na počítačích, speciálně na ZUSE Z-23, bylo předmětem dalšího kursu, tentokrát pro zaměstnance výpočtových a ekonomických oddělení ostravských průmyslových závodů, zvláště pro Sdružení Ostravsko-karvinských dolů. Kurs proběhl v témže období, přednášel J. Markl. Ve dvouletí 1964

až 1965 přednášeli J. Mikeska, V. Štěpánský, V. Šmajstrla v kursu „Statistické metody v ekonomii“. „Operační analýza“ je název kursu organizovaného pobočkou, v němž 7 přednášek v roce 1965 realizovali J. Hos, B. Rovný a V. Šmajstrla a 14 přednášek v r. 1966 J. Markl, J. Hos, J. Čech a V. Šmajstrla. V r. 1965 organizoval pro učitele SPŠ kurs „Nomografie pro učitele SPŠ“ V. Štěpánský, jenž v něm i přednesl několik přednášek.

Ve stejném období byl připraven cyklus přednášek „Aplikace matematických metod v ekonomii“, tvořený celkem 19 jednodenními přednáškami členů pobočky V. Šmajstrly, B. Rovného, J. Markla, J. Čecha, L. Škuty a J. Hosa [2, 3]. Další oblastí činnosti pobočky jsou akce věnované vyučování. O novém modelu vyučování fyziky na školách II. cyklu pojednávala pracovní konference JČMF konaná v říjnu 1967 v Trojovicích u Frenštátu p. R. Přednášeli významní fyzici daného oboru J. Fuka, M. Valouch, L. Pekárek a O. Lepil [3]. Problémy vyučování matematice na základních devítiletých školách se zabývala konference pořádaná Matematickou pedagogickou sekcí ve dnech 4.—6. 6. 1973 (54 účastníků). O vyučování fyziky na odborných učilištích a učňovských školách jednala konference Fyzikální pedagogické sekce ve dnech 30. 10.—1. 11. 1973 v Ostravě-Vítkovicích.

Významnou celostátní akcí byla *konference československých matematiků*, organizovaná JČSMF ve spolupráci s Vysokou školou báňskou v Ostravě ve dnech 26.—29. 8. 1974. Jejím cílem bylo podat přehled o stavu bádání v jednotlivých oborech matematiky, projednat a posoudit návrhy na sestavení plánu státních programů základního výzkumu a posoudit návrhy na perspektivní rozvoj československé matematiky. Práce konference proběhla ve 12 sekcích za účasti 232 matematiků, kteří vyslechli mimo jiné referáty akademiků M. Katětova, O. Borůvky a V. Kořínka, dále F. Fabiana, P. Mandla, J. Bosáka a P. Vopěnky. Na organizaci a přípravě konference se podíleli členové ostravské pobočky, zejména O. Hajkr, J. Láníček, K. Stach, P. Burda, Z. Boháč, B. Mičulka, J. Močkoř, Z. Dosál, Z. Jalůvka, B. Fischerová, N. Častová, M. Sedlářová, V. Dobrovská [7].

V říjnu 1976 konala pobočka na Pustevnách seminář „Výuka fyziky a výzkumná činnost ve fyzice na vysokých školách v NDR“, kde přednášeli P. Wyslych, K. Kapoun, V. Mádr, A. Fojtek a J. Kopečný o svých

zahraničních zkušenostech v NDR (Lipsko, Freiberg, Berlín) [12]. Ostravští se zapojili také do příprav celostátní konference „O vyučování matematice při přechodu ze 4. do 5. ročníku“ pořádané MPS ve dnech 20.—23. 3. 1978 v Havířově a celostátního semináře „Využití počítače pro racionalizaci výuky a diagnostiku vědomostí“ pořádaného dne 1. 2. 1979 ve spolupráci s Vysokou školou báňskou v Ostravě-Porubě za účasti 28 odborníků [16].

Významného celostátního semináře „Optimalizace souboru úloh pro laboratorní cvičení z fyziky“ se dne 6. 2. 1979 účastnilo 60 pedagogů vysokých škol technických a zemědělských z celé republiky s úkolem posoudit laboratorní cvičení z fyziky na vysokých školách technických, ekonomických a zemědělských a dále posoudit ostravský návrh souboru úloh pro fyzikální měření. Ze semináře byl na pracovišti katedry fyziky připraven ve spolupráci s edičním střediskem VŠB sborník. Za pobočku referovali J. Sommer, V. Mádr, J. Kopečný, spoluautory byli J. Švec, J. Hladiš, M. Sekanina, J. Foukal.

Dosud největší konferencí pořádanou v Ostravě byla *6. konference československých fyziků* (600 účastníků) v Ostravě ve dnech 27.—31. 8. 1979 (v areálu Vysoké školy báňské) [16]. V přípravném výboru pracoval z ostravské pobočky K. Kapoun, organizační výbor se skládal z členů pobočky. Zde pracovali M. Bajer (předseda), J. Sommer (místopředseda), K. Kapoun (jednatel), A. Fojtek, J. Foukal, J. Hladiš, M. Kocián, J. Kopečný, V. Mádr, M. Sekanina, V. Strzondala, J. Švec, J. Vaněk, P. Wyslych. Výkonným redaktorem obsáhlého třísvazkového sborníku byl K. Kapoun. Za pobočku referovali: K. Kapoun, J. Kopečný, V. Mádr, I. Novotný, J. Sommer, Z. Stuchlík, V. Strzondala, P. Wyslych. Po úmrtí M. Bajera v květnu 1979 vykonával funkci předsedy organizačního výboru dosavadní místopředseda J. Sommer. Na této konferenci byly poprvé předkládány výsledky vědecké práce formou vývěsek.

Součástí programu byl společenský večer „Fyzikální skok přes kůži“, využívající tradičního havířského ceremoniálu při přijímání mladých adeptů — studentů Vysoké školy báňské do havířského cechu. Na večer zazněly havířské písně, náměty šveflů (humorných pojednání) měly fyzikální tematiku. Přednesli je J. Kvasnica, Z. Noga, L. Křivský a J. Janta.

Památku prof. Miroslava Bajera uctila pobočka v Ostravě členskou schůzí dne 27. 11. 1979. Úvodní slovo o životě a díle M. Bajera pronesl doc. Jaroslav Sommer, předseda ostravské pobočky. M. Bajer se narodil 24. 7. 1924 v Příboře. Působil jako dlouholetý vedoucí katedry fyziky VŠB v Ostravě, zastával funkci proděkana, děkana hornicko-geologické fakulty VŠB a později prorektora VŠB. V letech 1967 až 1979 byl předsedou Krajského výboru fyzikální olympiády v Ostravě. U příležitosti ocenění jeho zásluhy pronesl na členské schůzi dr. Libor Suchan, přednášku „Aplikace termodynamiky při řešení větrání hlubokých dolů“.

Ostravská pobočka JČSMF také organizovala letní školy. Letní škola z geometrie „O problematice incidenčních struktur“ se konala v červnu 1976 ve Frýdku nad Ostravicí. Referovali J. Bureš, B. Budinský, J. Burešová, J. Kadleček, J. Klouda, V. Kolouchová. V dalším roce byla organizována ve spolupráci s katedrou matematiky strojní fakulty ČVUT a Matematickým ústavem KU v Praze letní škola „Incidenční struktury — teorie svazů a kombinatorická geometrie“ ve dnech 4.—6. 11. 1977 v Praze (31 účastníků). Na Visalajích se uskutečnila ve dnech 22.—24. 6. 1979 letní škola z geometrie. Mezi 22 účastníky přednášeli z pobočky J. Libicher M. Sedlářová, V. Sedlář, P. Burda [11, 12, 13].

Novinkou v práci pobočky byla organizace tematického zájezdu do Prahy, Řeže a Ondřejova ve dnech 9.—11. 6. 1976. Na dvacet účastníků zájezdu navštívilo ČVUT Praha, ÚJF Řež a AÚ ČSAV v Ondřejově [12].

V srpnu 1982 byla organizována „Celostátní konference o výuce matematiky na VŠTEZ“, z organizátorů ostravské pobočky jmenujme zejména akad. O. Hajkra, P. Burdu, Z. Boháče, Z. Jalůvku, D. Pišovou, M. Sedlářovou, M. Palatou a V. Štěpánkovou. V přípravném výboru se podíleli předseda Komise pro výuku matematiky VŠTEZ B. Budinský a J. Burešová. Cílem konference byla středoškolská matematika z hlediska potřeb vysokých škol inženýrského zaměření [26]. Pobočka se podílela na přípravách a organizaci celostátních seminářů „Využití programovaných testů k řízení výroby a samostatné práce posluchačů“ dne 26. 10. 1982 (za pobočku přispěli referátem J. Sommer a P. Wyslych) a „Netradiční matematické metody a jejich aplikace v průmyslové praxi“ ve dnech 24.—25. 10. 1983 (hlavními organizátory byli Z. Boháč a M. Konečný) [23, 24, 25].

SLOŽENÍ VÝBORŮ OSTRAVSKÉ POBOČKY JČSMF

V období	Předseda	Jednatel	Členové
Od r. 1957	Václav Štěpánský	František Živný	J. Andrys, O. Lanta, J. Mikeska, O. Tomeš
1963—1965	Václav Štěpánský	František Živný	J. Andrys, O. Lanta, J. Mikeska, O. Tomeš
od 15. 11. 1965	Václav Štěpánský	František Živný	J. Andrys, O. Lanta, J. Mikeska, B. Rovný, J. Smutka, V. Šmajstrla, O. Tomeš
od 21. 4. 1966	Václav Štěpánský	František Živný	J. Andrys, J. Jurčík, O. Lanta, J. Mikeska, B. Rovný, K. Stach, V. Šmajstrla, O. Tomeš
od 29. 3. 1967	Jindřich Mikeska	František Živný	Z. Holuša, J. Jurčík, O. Lanta, B. Mičulka, J. Petlachová, B. Rovný, J. Smutka, K. Stach, V. Štěpánský, O. Tomeš, J. Váňa
od 14. 3. 1968	Jindřich Mikeska	Květomil Stach	Z. Holuša, J. Jurčík, O. Lanta, B. Mičulka, J. Petlachová, B. Rovný, J. Smutka, V. Štěpánský, O. Tomeš, J. Váňa, F. Živný
od 5. 4. 1972	Jindřich Mikeska	Květomil Stach	K. Burian, Z. Holuša, J. Jurčík, K. Kapoun, M. Konečná, O. Lanta, J. Mazáč, B. Rovný, J. Sommer, J. Váňa, J. Velík, F. Živný

SLOŽENÍ VÝBORŮ OSTRAVSKÉ POBOČKY JČSMF

V období	Předseda	Misto- předseda	Jednatel	Hospodář	Členové	Revizní komise
od 5. 12. 1974	Jaroslav Sommer	Zdeněk Holuša	Květoslav Burian	—	P. Burda, K. Kapoun, M. Konečná, D. Kozlovská, O. Lanta, J. Libicher, S. Lička, V. Mádr, J. Mazáč, K. Stach	J. Mikeska F. Goláb
od 1. 12. 1977 (1978—1980)	Jaroslav Sommer	Zdeněk Holuša	Květoslav Burian	—	Z. Boháč, P. Brejok, P. Burda, K. Kapoun, M. Konečná, D. Kozlovská, J. Libicher, S. Lička, V. Mádr, J. Mazáč, K. Stach	J. Mikeska F. Goláb
od 9. 12. 1980 (1981—1983)	Vilém Mádr	Zdeněk Holuša	Petr Wyslych	Pavel Burda	Z. Boháč, P. Brejok, K. Burian, R. Horáková, K. Kapoun, D. Kozlovská, M. Konečná, J. Libicher, S. Lička, J. Mazáč, J. Sommer, K. Stach	F. Goláb J. Váňa
1983—1987	Vilém Mádr	Zdeněk Holuša	Petr Wyslych	Pavel Burda	Z. Boháč, P. Brejok, K. Burian, P. Horáková, K. Kapoun, D. Kozlovská, M. Konečná, J. Libicher, J. Mazáč, J. Sommer, K. Stach	F. Goláb J. Váňa

Prvním fyzikálním seminářem „Přednáška, teoretické cvičení, laboratorní cvičení a samostudium fyziky na VŠTaZ“ zahájila pobočka série fyzikálních seminářů se stejným názvem pro pracovníky kateder fyziky vysokých škol technických a zemědělských. První z nich se konal ve dnech 19.—20. června 1984 v Ostravě za organizační spolupráce pobočky JČSMF v Ostravě, VUIS při ČVUT Praha, Komise pro výuku fyziky VŠTEZ a katedry fyziky VŠB a za účasti 56 odborníků z 19 pracovišť. Zvláštností byla burza učebních pomůcek a souborů testů. Ve vydaném sborníku referovali také členové ostravské pobočky J. Sommer, J. Kopečný, V. Mádr, M. Kopečná, K. Kapoun, P. Wyslych, V. Šmajstrla. Z písemné ankety účastníků vyplynul návrh ponechat téma semináře a sledovat vývoj v tomto směru, pořádat burzu, výměnu studijní literatury aj.

V témže roce se konaly dvě celostátní akce za účasti čelných funkcionářů Jednoty. První z nich „Pracovní porada na projektu vyučování fyzice na všech stupních škol“ byla pořádána s katedrou fyziky pedagogické fakulty v Ostravě ve dnech 12.—14. 1. 1984 na Ostravici. 38 účastníkům byl předán sborník o 44 stranách, za pobočku referovali E. Mechlová a E. Kučínová. Účastníci jednali v 8 sekcích, dvě sekce vedli ostravští F. Kamenčák (Mechanika) a V. Mádr (Fyzikální měření). Druhá akce „1. pracovní seminář odborné skupiny pro vyučování fyzice na SOŠ a SOU při FPS JČSMF“ se konala ve dnech 5.—7. 12. 1984 na Ostravici. Organizovala ji odborná skupina na SOŠ a SOU při FPS JČSMF společně s pobočkou; garantem seminářů byla E. Mechlová. 54 účastníkům byl předán sborník o 78 stranách s celkovým počtem 14 příspěvků. Obou akcí se účastnil předseda JČSMF prof. Ivan Úlehla.

Ke třem přednáškám („Nové generace jaderných zbraní“ v rámci členské schůze pobočky, „Kapica — život, dílo a osobní vzpomínky“ v rámci vědecko-výzkumných seminářů pořádaných na katedře fyziky VŠB v Ostravě a „Fermi — život, dílo a osobní vzpomínky“ v rámci semináře na katedře fyziky pedagogické fakulty v Ostravě) byl pozván prof. Josef Kvasnica. Akcí se zúčastnilo celkem 150 členů JČSMF [27]. Ke třem přednáškám („Synergetika — nová vědní disciplína“, „Výuka fyziky na VŠT“ a „Problémové úlohy z fyziky na VŠ“ pobočka pozvala prof. Julia

Krempaského. Přednášky pořádané v dubnu 1985 vyslechlo 120 členů JČSMF [30].

Ve vývoji pobočky nelze nezpomenout pořádání vědecko-výzkumných seminářů, které se od r. 1980 konají na katedře fyziky VŠB ve spolupráci s jejím vedením. Jsou zde předkládány výsledky vědecko-výzkumných úkolů řešených na katedře fyziky a jiných katedrách VŠB v Ostravě, referáty ze zahraničních cest, referáty z konferencí a seminářů, jsou prováděny obhajoby výzkumných úkolů vědeckou rozpravou, předobhajoby prací SVOČ a konány přednášky významných odborníků [24, 27, 32].

Také další pravidelné semináře mají ohlas i mimo území pobočky. Jsou to „Incidenční struktury“ za řízení doc. Květoslava Buriana a „Aplikace diferenciálních rovnic“ za řízení dr. Zdenka Boháče.

Výbor ostravské pobočky byl dvakrát pověřen organizováním zasedání ÚV JČSMF. Ve dnech 26.—27. 10 1967 se zasedání konalo v zotavovně G. Klimenta v Trojanovicích u Frenštátu, ve dnech 17.—18. 11. 1977 podával výbor pobočky zprávu o situaci a činnosti v pobočce na zasedání ÚV JČSMF v Šilheřovicích [3, 13]. Členové ostravské pobočky byli zastoupeni také ve vrcholných orgánech Jednoty. Prof. Václav Štěpánský působil v letech 1965—1968 v ÚV JČMF, od roku 1968 pracovali jako členové Hlavního výboru JČMF doc. Josef Andrys, Oldřich Lanta (profesor SVVŠ) a doc. Jindřich Mikeska. V revizní komisi JČMF a JČSMF pracoval Květomil Stach (1967 až 1979). V roce 1981 byl zvolen jako náhradník ÚV JČSMF dr. Květoslav Burian. Na sjezdu JČSMF v r. 1984 byli zvoleni doc. Vilém Mádr členem HV JČSMF, doc. Květoslav Burian náhradníkem HV JČSMF a dr. Karel Kapoun náhradníkem revizora HV JČSMF [5, 18, 22].

Za aktivní činnost byli členové ostravské pobočky vyznamenáni. Prof. Václav Štěpánský obdržel stříbrnou jubilejní medaili JČSMF. Zasloužilými členy se stali prof. Václav Štěpánský a Oldřich Lanta, středoškolský prof. (1975), prof. Miroslav Bajer in memoriam (1981), dr. Květomil Stach (1981), doc. Jaroslav Sommer (1981), pedagogické vyznamenání II. stupně obdrželi středoškolský prof. Mojmír Simerský (1975) a doc. Květoslav Burian (1978). Čestným členem JČSMF byl zvolen na sjezdu Jednoty akademik O. Hajkr (1984) [5, 18, 22, 31].

V roce 1962 oslavila pobočka 100. výročí trvání Jednoty. Uspořádala výstavku publikovaných vědeckých prací a učebnic, jejímiž autory jsou členové ostravské pobočky, výstavku moderních školních matematických a fyzikálních pomůcek a výstavku grafických prací studentů ostravských škol. Výstavou a v rozhlase propagovala samočinné počítače a kybernetiku.

120. výročí vzniku JČSMF a 25. výročí činnosti ostravské pobočky 17. března 1982 oslavila slavnostním shromážděním konaným v Divadle hudby v Ostravě. Členové pobočky mezi sebou přivítali předsedu JČSMF prof. Ivana Úlehlu. Na shromáždění promluvil o dosavadní činnosti pobočky prof. František Živný a o současnosti a budoucnosti ostravské pobočky předseda doc. Vilém Mádr. Večer varhanní hudby uvedl prof. Svatoš. Slavnostní ráz oslav zdůraznil úvodním slovem jednatel pobočky JČSMF v Ostravě dr. Petr Wyslych: *„Málokomu se stane, aby společně s organizací, které věnoval mnoho času a úsilí, oslavoval vlastní jubileum. Je shodou okolností, že v roce 1982, kdy slavíme 120 let JČSMF a 25 let ostravské pobočky, oslaví prof. F. Živný dvě jubilea, 55 let členství v JČSMF a 80. narozeniny. Dovoňte nám, abychom prof. Živnému jménem členů pobočky srdečně blahopřáli“* [23, 24, 27, 31].

Problémy vyplývající z toho, že více než čtvrtina členů pobočky bydlí mimo Ostravu, se pobočka snaží řešit vydáváním „Informací“: vycházely od roku 1967 a jejich redaktorem byl Květomil Stach. Přinášely stručné výtahy přednášek a informace pro členy o všem, co se v JČSMF a v pobočce děje. Po několik let vycházely nepravidelně, v r. 1978 bylo jejich pravidelné vydávání obnoveno [22 až 25].

V „Informacích“ z roku 1978 čteme, že již v tomto roce zavedla pobočka JČSMF v Ostravě pravidelná přátelská setkání svých členů i všech ostatních zájemců o matematicko-fyzikální problémy konaná každé druhé úterý v sudém měsíci. Neomezená tematika dává možnost pro řešení matematických a fyzikálních hříček, informace o akcích apod. Od r. 1981 jsou „Informace“ pobočky vydávány zásluhou jednatele výboru Petra Wyslycha. Prostřednictvím „Informací“ jsou členové pobočky informováni nejen o závěrech jednání výboru, ale jsou předkládány také zprávy z ústředí, informace o přednáškách, publikacích, o připravovaných

seminářích, besedách, konferencích. Publikují se důležité články pojednávající o činnosti pobočky, o činnosti sekcí, výsledky jednotlivých ročníků MO a FO, zprávy o průběhu soustředění MOFO a další. „Informace“ jsou vydávány dvakrát do roka. Všechny výtisky tisklo ediční středisko VŠB v Ostravě.

V rámci pobočky byly na počátku 70. let ustaveny matematické a fyzikální vědecké a pedagogické skupiny, které mají v současné době následující počty členů (v závorce jsou uvedeni dosavadní vedoucí těchto skupin): MVS (S. Lička, Z. Boháč) 21 členů, MPS (J. Váňa, J. Libicher, A. Varmužová) 17 členů, FVS (K. Kapoun) 14 členů, FPS (J. Mazáč, D. Kozlovská) 37 členů. Při svém působení vytvářejí prostor pro vzájemnou spolupráci mezi vědeckými a pedagogickými pracovníky a pracovníky v průmyslu obou oborů. Jejich činnost je pevně spjata s prací celé pobočky [21, 23, 24, 27].

Od svého vzniku spolupracovala ostravská pobočka s Krajským výborem Fyzikální olympiády (FO) a podílela se tak na úspěších účastníků soutěže v celostátním kole FO a v Mezinárodní olympiádě. Po celých 25 let aktivně pracoval v KV FO F. Živný, ředitel gymnázia v Bohumíně. Od počátku soutěže, to je od roku 1959 (od 1. do 20. ročníku), až do své smrti pracoval v KV FO prorektor VŠB prof. M. Bajer. Kromě 1. ročníku pracoval ve výboru F. Smutný, profesor OU v Olomouci, kromě 5 prvních ročníků byl činný doc. F. Kamenčák z Pedagogické fakulty v Ostravě. Posledních 18 let (8. až 25. ročník) byl činný L. Beier, profesor gymnázia v Opavě a M. Simerský, profesor SPŠVE z Rožnova pod Radhoštěm; posledních 17 let doc. V. Mádr z Vysoké školy báňské v Ostravě; posledních 16 let J. Jurčík, profesor SPŠ v Ostravě-Vítkovcích. Jako předsedové výboru působili F. Živný (1. až 8. ročník), M. Bajer (9. až 20. ročník) a F. Kamenčák (21. až 25. ročník), který je předsedou i v současném období.

Za 25 let trvání byl Severomoravský kraj dvakrát pověřen uspořádáním 3. celostátního kola FO, kategorie A, a to v 9. a 23. ročníku. Místem konání 9. ročníku ve dnech 28.—30. 4. 1968 byla hornicko-geologická fakulta VŠB na Hladnově (Ostrava). Na přípravách a organizaci se za pobočku podíleli M. Bajer, V. Mádr, M. Knejzlík, A. Košňovský a M. Simerský.

Členové pobočky jsou zapojeni také do KV MO se sídlem v Olomouci. Ostravská pobočka JČSMF se již od svého vzniku zapojila do organizace této soutěže. Odměnou za úspěšné řešení úloh obou olympiád je účast vybraných soutěžících na Krajských soustředěních, která jsou organizována ve spolupráci s KNV v Ostravě, odborem školství. Ostravská pobočka spolupracuje zejména s pobočkou JČSMF v Olomouci, zvláště při organizaci olympiád. V poslední době se rozvíjí častější styk s brněnskou pobočkou JČSMF. V roce 1970 navázal výbor pobočky v Ostravě soustavnou spolupráci s Krajským pedagogickým ústavem v Olomouci. Výsledkem bylo organizování studijních cyklů z modernizace vyučování matematice a seminář o otázkách z moderní fyziky ve školním roce 1970/71. Ve spolupráci s KPÚ Olomouc a s olomouckou pobočkou byly pořádány letní školy a studijní cykly pro středoškolské profesory [14, 32]. Již v roce 1965 byla navázána spolupráce s Vědecko-technickou společností v Ostravě a Společností pro šíření politických a vědeckých znalostí. Od založení odbočky Socialistické akademie byl dlouholetým předsedou matematicko-fyzikální sekce a od roku 1960 předsedou Městské organizace Socialistické akademie v Ostravě prof. František Cabicar, prorektor a dlouholetý vedoucí katedry fyziky na VŠB v Ostravě [15, 19]. Úzkou spolupráci navázal výbor ostravské pobočky JČSMF s ČSVTS na hornicko-geologické fakultě, kde byla již v roce 1975 ustavena odborná skupina pobočky „Aplikovaná fyzika“, jejíž vedoucím je dr. Jiří Švec.

Jednota v Ostravě spolupracuje zejména pořádáním přednášek také s ostravskou pobočkou Československé společnosti pro mineralogii a geologii. Ostravská pobočka se podílela na přípravě dohody mezi VŠB v Ostravě a JČSMF v Praze, která byla podepsána předsedou JČSMF v Praze a rektorem VŠB v Ostravě v roce 1984. Tím se vytvořily podmínky pro ještě užší spolupráci ostravské pobočky s tímto vysokoškolským pracovištěm. Spolupráce je velmi intenzivní — akce VŠB v Ostravě se s akcemi Jednoty často prolínají.

Naši zprávu o pobočce uzavíráme slovy prof. V. Štěpánského, jejího prvního předsedy:

„Ostravská pobočka JČSMF přispívá svým dílem k plnění velkého úkolu JČSMF. Má ve svých řadách zkušené pracovníky vědecké, obětavé a za-

sloužilé odborné pedagogy, osvědčené pracovníky technicko-výzkumné, aktivní propagátory moderních směrů ve výuce matematiky a fyziky a horlivé organizátory matematických a fyzikálních olympiád.“

LITERATURA

- [1] Posejpal V.: Dějepis Jednoty českých matematiků, Praha 1912
- [2] Rovný B.: Pokroky MFA 12 (1967), 89
- [3] Živný F.: Pokroky MFA 13 (1968), 131
- [4] Košťál R.: Pokroky MFA 14 (1969), 294
- [5] Dušek F.: Pokroky MFA 16 (1971), 100
- [6] Šantavý I.: Pokroky MFA 16 (1971), 208
- [7] Kurzweil J.: Pokroky MFA 20 (1975), 53
- [8] Šantavý I.: Pokroky MFA 21 (1976), 109
- [9] Burian K.: Pokroky MFA 21 (1976), 236
- [10] Bajer M.: Pokroky MFA 21 (1976), 227
- [11] Havel V., Burian K.: Pokroky MFA 22 (1977), 58
- [12] Burian K.: Pokroky MFA 22 (1977), 179
- [13] Burian K.: Pokroky MFA 23 (1978), 230
- [14] Informace Pobočky JČSMF v Ostravě, 1978
- [15] Bajer M.: Pokroky MFA 24 (1979), 51
- [16] Burian K.: Pokroky MFA 24 (1979), 227
- [17] Vybíral B.: Pokroky MFA 25 (1980), 354
- [18] Lániček J.: Pokroky MFA 26 (1981), 52
- [19] Mádr V.: Pokroky MFA 26 (1981), 228
- [20] Holuša Z.: Pokroky MFA 26 (1981), 294
- [21] Výbor pobočky, Sjezdový sborník 1981, JČSMF, str. 43
- [22] Informace pobočky č. 1, Pobočka JČSMF v Ostravě, 1981
- [23] Informace pobočky č. 2, Pobočka JČSMF v Ostravě, 1982
- [24] Informace pobočky č. 3, Pobočka JČSMF v Ostravě, 1982
- [25] Informace pobočky č. 4, Pobočka JČSMF v Ostravě, 1983
- [26] Burda P., Kočandrová M., Neustupa J.: Pokroky MFA 28 (1983), 174
- [27] Informace pobočky č. 5, Pobočka JČSMF v Ostravě, 1984
- [28] Kamenčák F.: 25 let fyzikální olympiády v Severomoravském kraji, Ostrava 1984
- [29] Mádr V.: Pokroky MFA 29 (1984), 118
- [30] Informace pobočky č. 6, Pobočka JČSMF v Ostravě, 1985
- [31] Mádr V., Wyslych P.: Sjezdový sborník 1984, JČSMF, str. 36
- [32] Informace pobočky č. 7, Pobočka JČSMF v Ostravě, 1985